

FÖRORD

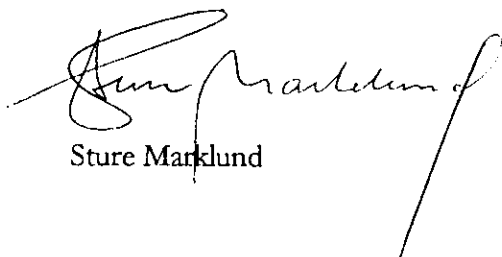
Denna inventering syftar till att dokumentera de botaniska värdena i ett område med naturvårdsintressanta ädellövbestånd. Till ädellövbestånd finns ett stort antal sällsynta och hotade växtarter knutna. De lever dels på marken, knutna till mulljordstyper eller bundna till nedbrytningsstadier av olika slag eller lever i symbios med trädens rötter. Många arter är också knutna till förekomsten av gamla träd. Olika trädslag har olika barkkemiska egenskaper och genom mer eller mindre skuggiga eller solbelysta växtplatser erbjuder de växtbetingelser för arter med skilda miljökrav.

Närkeslätten har i flera tusen år, allt sedan värmetiden, haft kontinuitet i förekomst av ekdominerade ädellövbestånd och genom denna kontinuitet uppvisar området en mycket rik biologisk mångfald knuten till dessa bestånd.

Genom internationella överenskommelser har Sverige åtagit sig att skydda landets biologiska mångfald. Skyddet av ädellövbestånd med gamla träd står i fokus och har givits prioritet i nationella direktiv för det regionala naturvårdsarbetet.

Inventeringen har utförts under 1998, på uppdrag av länsstyrelsen. Ansvariga för det botaniska innehållet är Lars Lövgren (kärlväxter), K G Nilsson (svampar) och Jan Wilhelmson (lavar).

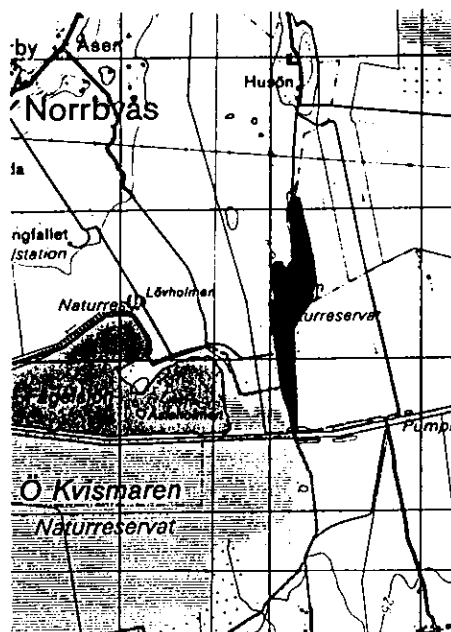
Åsikter och rekommendationer som framförs i inventeringsrapporten är författarnas personliga och kan ej framföras som bevis på länsstyrelsens ställningstagande.

Sture Marklund

Innehåll

Inledning	1
Uppdraget	1
Bagrund, syfte	1
Om inventeringen, medarbetare	1
Namnbruk	1
Natur- och kulturhistoria	2
Berggrund, jordarter, vatten	2
Tidigare inventeringar	2
Ekens regionala kulturhistoria	2
Hotade naturtyper och arter	4
Inom området funna rödlist-, signal- och naturvärdearter	4
Naturvårdsönskemål	5
Områdesbeskrivning	6
Artförteckning	10
Kärlväxter	10
Mossor	11
Lavar	11
Svampar	11
Djur	11
Ekträdförteckning	12
Källor och litteratur	18
Bilaga 1:	
Förteckning över svampar...	

Karta 1. Undersökningsområdets läge. Bakgrund: Topografiska kartan 10F Örebro SO

Inledning

Uppdraget

Undersökningen har gjorts på uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård genom dess avdelningschef Per Olov Führ.

Bakgrund, syfte

Undersökningens syfte har varit att precisera förekomsten av bestånd med äldre ädellövträd, främst lind och ek, och därtill knutna kryptogamer. Ett viktigt inslag i arbetet har varit att fastställa trädens status.

Om inventeringen, medarbetare

Undersökningsområdet är beläget 2,5 km SO kyrkan i Norrbyås socken, Örebro kommun, Örebro län (Närke) (RN 65625 14782, karta 1).

Fältarbetet genomfördes 1998. Vid fältarbete och artbestämning har LL bistått av Jan Wilhelmsson, Nyckelby (lavar), och Karl Gustaf Nilsson, Åsbro (svampar). Dessa medarbetare har inte kunnat ges tillräckliga resurser för en fullständig inventering, varför de inte heller är ansvariga för ev. brister i undersökningen.

Alla uppgiftslämnare tackas hjärtligt för sin medverkan!

Namnbruk

För växterna anges svenska och vetenskapliga namn främst efter följande källor:

Kärlväxter – Karlsson 1998

Mossor – Hallingbäck 1996

Lavar – Hallingbäck 1995

Svampar – Hallingbäck & Aronsson 1998

Natur- och kulturhistoria

Berggrund, jordarter, vatten

Områdets berggrund utgörs av underkambrisk sandsten i en västlig utpost vid dennas förekomst mellan Norrbyås och Segersjö (Lundegårdh m. fl. 1972-1973).

Landskapsbilden domineras av en lind- ekpnydd långsträckt morän omfluten av uppodlad glacial och postglacial lera (Magnusson & Lundegårdh 1972). En rad ändmoräner bildar ett utsträckt krön, som är starkt ursvallat och blockrikt.

Ingen registrerad källa förekommer i området enl. Möller m.fl. (1974).

Tidigare inventeringar

Sörön har under mer än hundra år varit föremål för m. e. m. omfattande botaniska undersökningar (Hartman 1866, Jansson 1947, Jansson & Larsson 1955, Svensson 1969 m. fl.).

Länsstyrelsens naturinventeringar och naturvårdsöversikt behandlar det nu undersökta området (Furuholm m. fl. 1973 resp. Hallin m. fl. 1995 och Ekholm m. fl. 1984).

Ekens regionala kulturhistoria

De gamla ekträdens förekomst på Närkeslätten, har en uråldrig historia, varom ortnamnen Ekeby m. fl. talar. Redan landslagen från 1200-1300-talen föreskrev skydd för ekträdet i det Syd- och Mellansvenska landskapet (Holmbäck & Wessén 1962). Också de regionala urkunderna talar om skydd för eken kring Hjälmaren.

Traktens odlingshistoria och nuvarande natur är starkt påverkad av de viktigaste faktorerna i gångna tiders ängs- och åkerbruk samt djurhållning. Om åkerlandskapet vid Segersjö menade Sjöbeck (1935) att *"de sparade ekarna äro estetiskt betydelsefulla samtidigt med att de säga, att utvecklingen gått genom löväng till åker ... dessa marker utgöra lämningar av gården Segersjö's åldriga beteshagar ... produkter av en långt driven och väl oavsiktlig fri gallring inom naturliga lövskogsbestånd, vilken omedvetet närmar sig hög trädgårdskonst"*.

När Segersjö's ägare 1667 blev oense med grannarna var redan förekomsten av ekhagar omfattande och fick ge namn åt den äng, som den aktuella striden gällde: *"Ekehag: kierret"*. Löw (1913, 1922) anför också en rad uppgifter om ängens betydelse för Mellösatrakten alltifrån början av 1600-talet.

Enligt rättsprotokoll från 1695 och 1696 ville Mellösabor ta bort åkersolitärer, men tvingades till tings för att motivera åtgärden. 1639 var tre borttagna grenar på en ek motivering nog för kännbara böter.

Vid den tiden hade eken sin förekomst i den naturliga ängen och hagen, två starkt kulturberoende naturtyper av största vikt för boskapens foderhållning. Och djuren var många. Waldén (1952, jfr Hannerberg 1948) berättar ex-vis om tusentals djur i Mellösa på 1630-talet.

Enstaka åkerväxande gamla ekar vid 1700-talets slut får ses som relikter i ett allt mer åker- och vallodlat landskap. Snart skulle den naturliga ängen uppodlas och kvarvarande ekområden läggas ut till bete - om det inte redan var gjort.

Ängsbruket på naturliga fodermarker, dvs utan tät skog men med foderskörd, var vid senaste sekelskiftet nästan helt försvunnet i Hjälmatrakten (jfr Gumaelius 1846, Nilsson 1904, Sandahl 1782). Den naturliga ängen stod inför sin totala utplåning. Tidigare århundraden hade dock *lövängsbruket* en livsavgörande betydelse på de marker där inte den årliga våröversvämningen kunde bidra med naturlig näringstillförsel.

Moränholmarna skördades på löv- och gräsfoder. Utarmningen uteblev eller motades genom en naturlig mineralgödsling i det s k röjningsbruket (Romell 1966a, 1966b).

Enligt Nilssons (1904) snäva naturlig-ängsbegrepp, d v s utan tät skog men med foderskörd, fanns på hela säteriet Bystad och dess 28 hemman 118 ha, vilket motsvarade en niondedel av åkerarealen. Av dessa fanns 30 ha vid säteriet och endast 9 vid godset. Läget var detsamma på andra håll i Närke (Nilsson 1902, 1904, 1905, 1906a, 1907a, 1907b, 1908 m fl). Ängen var på stark återgång eller praktiskt taget helt försvunnen.

Hos N. möter oss något så ovanligt som tämligen riktiga uppskattningar av den för naturvården mycket viktiga naturliga ängen strax före dess totala utplåning. Man jämför Jonssons (1902) orimliga siffror för hela länet, vilka säkerligen innehåller en del vallodlingar.

Sernanders (1933) epitet *lövängsbruk*, gällande Bystads parkanläggning, torde ha en annan betydelse än dagens. Hans lövängsbegrepp hade länge inget samband alls med det för naturvården fundamentala: skörden av gräs och löv och därav följande näringsutarmning i förening med en stigande artrikedom.

Anmärkningsvärd är Sernanders inställning till vad vi idag anser vara god naturvård. Hans syn på den svenska hagen (Sernander 1938) rimmar illa med dagens tankar på biologisk mångfald vari ingår hotade naturtyper och arter, bl a i ett åldrande eklandskap.

Ängsbrukets betydelse i Hjälmarttrakten, både den vattengödslade fuktängens och den lövfällsgödslade hårdvallsängens, innan 1700- och 1800-talets vallodling finns belagt i de urkunder, som anförs av Löw (1922) m. fl.

Nerén (1944) har förstått ängsbrukets principer. Han visar ex-vis, att Mellösas självgödslande fuktäng är beroende av de påtvingade, årliga översvämningarna från Hjälmaren och traktens vattendrag, en naturbunden förutsättning, som upphörde först med införandet av konstgödseln och den därpå grundade åkerutvidgningen.

Lokala kulturförhållanden spelar en avgörande roll för ekens utveckling. Om plantering av hundratals ekar i moränholmarna vid Ekeberg i Lillkyrka berättar exempelvis Gezelius (1783). Ekologiskt är de från våroversvämning förskonade moränkullarna en viktig förutsättning, dels genom forna tiders lövängsbruk, dels genom det bete, som pågått intill vår tid.

Närkes hagar har varit utsatta för såväl igenväxning (Löw 1922) som uppodling (Mörner 1762) och betesnedläggelser i vallkulturens spår. Åtminstone numer är ekområden med större, gamla träd förbehållna trakter kring större gårdar. Här har de i viss mån undgått traktens jordbruksomvälvning.

Det är frapperande ofta de äldsta ekarna idag ses uppe i gamla odlingsrösen eller i strandvallars oväxtliga klapper, ståndorter där träden ansetts inte skada växtligheten i ängen eller hagen och därför lämnats därhän i det moderna skogs- och jordbruket.

Mineralgödslets och fodervallodlingens införande under 1700- och 1800-talet ändrade jordbrukets karaktär. Där åkrar och fodervallar inte kunde tas upp betades all mark ända till vår egen tid. Det är först under de senaste årtiondena som också betet blivit omodernt. Man jämför gångna tiders omfattande arbetsinsats i kulturlandskapet (Lundgren 1985, Hellgren 1985) med dagens tysta Närkeslätt, där ofta varken människor eller boskap längre ingår som en huvudingrediens i landskapsbilden.

Till dessa anmärkningar kunde fogas en del fakta och synpunkter hos Sandahl (1782), som anför en rikedom på uppgifter. Beträffande den "*usla boskapsskötseln*" i länet och andra kulturbetingelser är Gumaelius (1846) en rik källa att ösa ur. Hannerberg (1941, 1948, 1971 m fl) har sammanställt uppgifter om Närkes odling och djurhållning från 1600-talet och framåt och utgör den främsta källan till en del av de föregående, svepande formuleringarna.

Hotade naturtyper och arter

Inom området finns växter, som är mer eller mindre hotade i landet. Sådana *rödlistade* arter registreras och bevakas genom ArtDatabanken (Aronsson m fl 1995):

- R1 = I Sverige akut hotad art
- R2 = d:o sårbar
- R3 = d:o sällsynt
- R4 = d:o hänsynskrävande

För att underlätta värderingen av naturområden har utformats listor också över arter, som utan att vara rödlistade i landet, markerar ett högt naturvärde, *naturvärdearter* (Hallingbäck 1995, 1996, Hallingbäck & Aronsson 1998,) resp. *signalarter* (Norén m. fl. 1995)

- N = naturvärdeart
- S3 = mycket bra signalart
- S2 = bra signalart
- S1 = mindre bra signalart

Inom området 1969-1998 funna rödlist-, signal- och naturvärdearter

R2

Skärelav *Schismatomma pericleum*

R3

Ollonskål *Ciboria batschiana*

Brödmärgsticka *Perenniporia medulla-panis*

R4

Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*

Brun nållav *C. phaeocephala*

Gul droplav *Cliostomum corrugatum*

Oxtungsvamp *Fistulina hepatica*

Korallticka *Grifola frondosa*

Lindskål *Holwaya mucida*

Mindre hackspett

N

Piskbaronmossa *Anomodon attenuatus*

Liten baronmossa *A. longifolius*

Grov baronmossa *A. viticulosus*

Platt fjädermossa *Neckera complanata*

Trädporella *Porella platyphylla*

Räsvansmossa *Thamnobryum alopecurum*

Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*

Anisomeridium bifforme

Vinfläck *Arthonia vinosa*

Gul porlav *Pertusaria flavida*

Kyrkogårdslav *Pleurosticta acetabulum*

Hasselticka *Dichomitus campestris*

Ekticka *Phellinus robustus*

Vittagging *Irpex lacteus*

Brunskinn *Stereum gausapatum*

Rutskinn *Xylobolus frustulatus*

Glansbrokking *Marasmius choaerens*

Läderskål *Encoelia furfuracea*

S3

Trolldruva *Actaea spicata*

Vätters *Lathraea squamaria*

Vårärt *Lathyrus vernus*

Storrams *Polygonatum multiflorum*

Skogslind *Tilia cordata*

Underviol *Viola mirabilis*

S2

Rankstarr *Carex elongata*

Lundelm *Elymus caninus* v. *caninus*

Trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*

Syrlig fjällskivling *Lepiota cristata*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Ormbär *Paris quadrifolia*

Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*

Naturvårdsönskemål

Av den natur- och kulturhistoriska sammanfattningen framgår, att vi i florán i dagens igenväxande eller betade ekhagar ser *levande kulturminnen, formade av århundradens kultur, anpassade till just den här geografiska platsens ekologiska förutsättningar*. De kan fortleva endast genom fortsatt vård av gammaldags typ, d v s genom bete i kombination med ev. röjning och/eller gallring.

Söröns främsta naturvärden är knutna till äldre träd, främst till de storvuxna lindarna och ekarna, samt förekomsten av kryptogamer och insekter på dessa, på marken och på död ved.

Genom trädens nedbrytning har de äldsta träden börjat producera mycket värdefull, nu för tiden allt mer sällsynt förekommande, mulm där många insektsarter har sin enda överlevnadsgaranti.

Att gammalträden tillåts stå kvar i så stor omfattning är ur naturvårdssynvinkel mycket värdefullt.

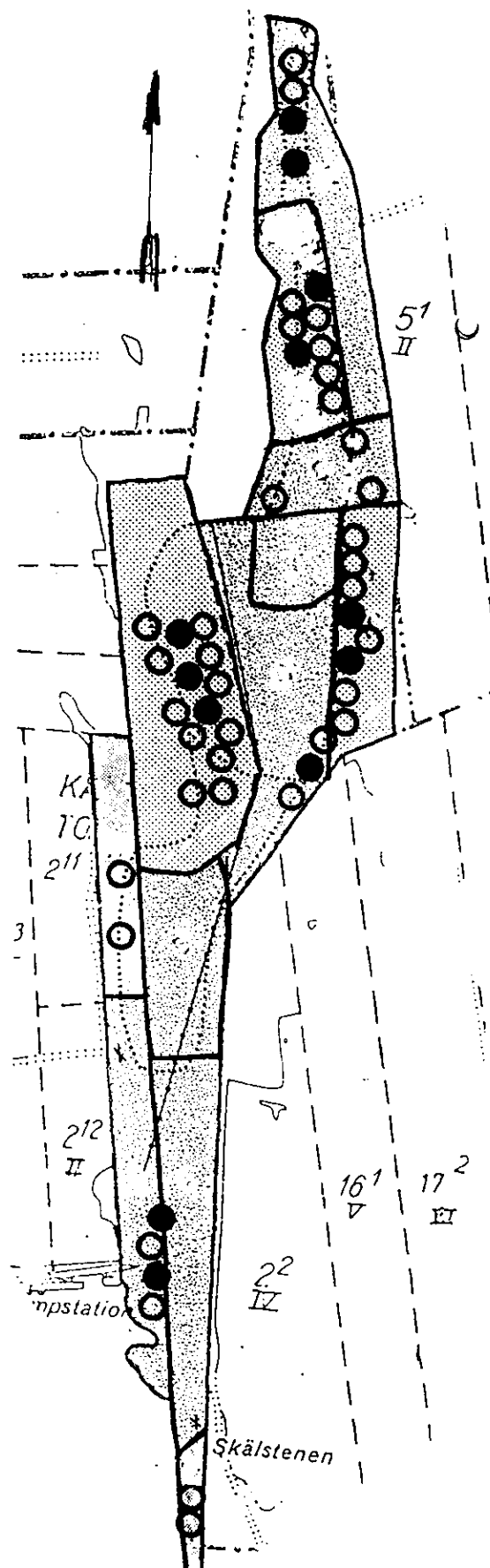
För områdets fortsatta utveckling är det önskvärt att vård sker. I princip bör ekarna inom de nu öppna, betade avsnitten få vara friställda genom att betet fortsätter och igenväxning förhindras. Härigenom kan solljuset nå fram till träden och gynna de mest hotade ekinsekterna. Skötseln av ekbestånden och gammellindarna måste i hög grad inriktas på önskemål från entomologerna (jfr Jansson 1997, 1998).

Särskilt värdefullt är, att gamla träd av alla arter tillåts utvecklas fritt samt, att förekomsten av torrakor och stam- och grenlågor i alla grovlekar uppmuntras. Därmed kan bl. a. kryptogamernas sällsyntaste och mest hotade arter få en fristad där.

Särskilt hassel bör sparas och tillåtas sluta sig i tätta grupper där den inte påverkar instrålningen mot ekarna och lindarna.

Den nuvarande skötselplanen (1979) avviker delvis från ovan angivna synpunkter. Ett par delområden med jättelindar och -ekar ges där en friare utveckling i en medveten strävan mot obetad lövlund, vilket är främmande för platsens kulturhistoria. Om igenväxningen i dessa delområden får fortsätta går florán mot en förändring i artinnehåll. Samtliga rödlistarter missgynnas av en sådan utveckling.

En förnyad diskussion om skötselplanens inriktning kan, även med tanke på en ev. förekomst av hotade insekter, vara på sin plats.

Karta 2. Förekomst 1969-1998 av vissa rödlistade växter (fylld ring), naturvärdearter samt signalarter exkl. S1-arter (ring). Omfattar endast arter, som med någon säkerhet kunnat hänföras till speciellt delområde.

Utdrag ur ekonomiska kartan.

Områdesbeskrivning

(Karta 3)

Delområdesindelningen följer Länsstyrelsens skötselplan, fastställd 1979. Planens område 1, 2, 3 o. s. v. motsvarar här omr. A, B, C o. s. v.

Här anges för varje delområde, under rubriken *Övriga, anmärkningsvärda arter*, ett urval av i området ekologiskt och kulturhistoriskt intressanta arter.

Lavar och svampar har i regel inte registrerats delområdesvis, varför en del av dessa saknas i områdesbeskrivningen. Alla viktigare arter upptas dock i efterställd artförteckning (lavar) resp. bilaga (svampar).

A

Öppen, betad, svallad ändmorän med odlingsrösen, husgrund, stora ekar och hasselsnår.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*

Hässelbrodd *Milium effusum*

Ek *Quercus robur*

Kuddticka *Phellinus punctatus*

B

Öppen, betad, svallad ändmorän med stora block och en liten damm i hagen. Flera stora ekar och ett hasselsnår finns liksom unga ekar och rikligt med unga björkar bland hasselsly. Ektickan växer i några ex. på en jätteek i mellersta delen.

En stor, äldre, nedsågad enbuske bildar låga bland kvarstående hägar.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*

N

Kyrkogårdslav *Pleurosticta acetabulum*

Ekticka *Phellinus robustus*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*

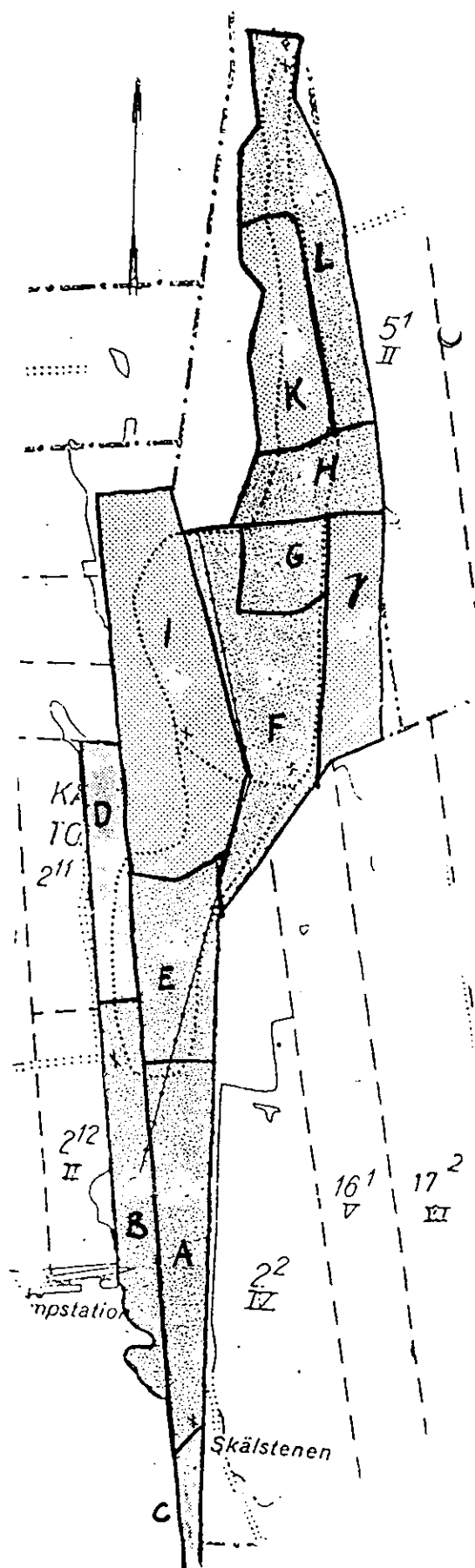
Skogstry *Lonicera xylosteum*

Hässelbrodd *Milium effusum*

Ek *Quercus robur*

Stinksvamp *Phallus impudicus*

Vinterticka *Polyporus brumalis*

Karta 3. Områdesindelning enligt beskrivning

C

Obetad landvinning med riklig lövsly och klenlåg av björk, häggklibbal, asp m. m. En del tämligen stora aspar och björkar finns samt en stig på fyllning genom strandlunden.

S3

Vårart *Lathyrus vernus*
Storrams *Polygonatum multiflorum*

Övriga, anmärkningsvärda arter:
Skogstry *Lonicera xylosteum*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Storrams *Polygonatum multiflorum*

D

Obetad ändmorän med sandstensblock.

S3

Trolldruva *Actaea spicata*
Storrams *Polygonatum multiflorum*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Ormbär *Paris quadrifolia*

Övriga, anmärkningsvärda arter:
Skogstry *Lonicera xylosteum*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Ek *Quercus robur*
Olvon *Viburnum opulus*

E

Betad, öppen mark med en ändmorän, åtskilliga unga ekar samt delvis snårbildande hasselbuskar.

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:
Hassel *Corylus avellana*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Ek *Quercus robur*

F-G

Betad, gles hasselvegetation med stora ekar och skogslindar samt enstaka, trängd enbuske, stor säl m. m. Av ek förekommer också många unga träd samt en stor, färsk låga.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*

N

Vinfläck *Arthonia vinosa*

S3

Skogslind *Tilia cordata*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Ek *Quercus robur*
Chaenothecopsis sp.
Rosenskin *Corticium roseum*
Ekkros *Exidia truncata*
Lysticka *Hapalopilus rutilans*
Rostöra *Hymenochaete rubiginosa*
Kantöra *H. tabacina*
Aldyna *Hypoxylon fuscum*
Grönmussling *Panellus serotinus*
Grynoljeskin *Sistotrema brinkmannii*
Violskin *Tulasnella violea*

H

Öppet betc på resterna av gården, riven 1932 enl. Svensson (1969), med fruktträd och husgrunder, diken och stenmurar samt odlingsrösen. Stora enar, en levande jättelåga av skogslind samt stora ekar, lindar och sälgrar trängs i odlingsrösen med löktrav etc. I V. kanten finns ett hasselsnår.

N

Anisomeridium biforme
Kyrkogårdslav *Pleurosticta acetabulum*

S3

Skogslind *Tilia cordata*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Löktrav *Alliaria petiolata*
Hassel *Corylus avellana*
Ek *Quercus robur*
Dropplav *Cliostomum griffithii*
Al-lav *Lecanora carpinea*
Dallergröppa *Merulius tremellosus*
Grönmussling *Panellus serotinus*
Sälgsticka *Phellinus conchatus*
Ribbgrynna *Phlebia radiata*
Vinterticka *Polyporus brumalis*
Sommarticka *P. ciliatus*
Stubbdyna *Ustulina deusta*

I

Stor, obetad lund med på ändmoränkrönet skogslindar och ekar. Området rymmer en hel del lågor och grenlågor samt gamla stubbar av ek. Hasseln förekommer rikligt och en tämligen stor grupp av asp finns med bl. a. svärdsilja. Underviolen är delvis ymnig. Det stora blocket vid stigkorset hyser en mängd intressanta mossor. En gammal skogslind bebos av bin.

R4

Brun nållav *Chaenotheca phaeocephala*

N

Piskbaronmossa *Anomodon attenuatus*
Liten baronmossa *A. longifolius*
Grov baronmossa *A. viticulosus*
Platt fjädermossa *Neckera complanata*
Trädporrella *Porella platyphylla*
Räsvansmossa *Thamnobryum alopecurum*

S3

Vårärt *Lathyrus vernus*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Skogslind *Tilia cordata*
Underviol *Viola mirabilis*

S2

Trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Ormbär *Paris quadrifolia*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Löktrav *Alliaria petiolata*
Piggstarr *Carex spicata*
Hassel *Corylus avellana*
Skogstry *Lonicera xylosteum*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Getrams *P. odoratum*
Ek *Quercus robur*
Harmynta *Satureja acinos*
Bergmynta *S. vulgaris*
Vanlig rödblärä *Silene dioica* v. *dioca*
Svavelticka *Laetiporus sulphureus*

J

Obetad moränkrön med stora skogslindar och ekar samt odlingsrösen och en ny blocktipp. Hasseln förekommer snårbildande. Av lindan finns grova stam- och grenlågor, yngre träd och telningar. Desmeknappen växer ymnigt under en stor lind tillsammans med bl. a. vårärt och löktrav.

S3

Trolldruva *Actaea spicata*
Vårärt *Lathyrus vernus*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Skogslind *Tilia cordata*
Underviol *Viola mirabilis*

S2

Lundelm *Elymus caninus* v. *caninus*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Ormbär *Paris quadrifolia*
Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Desmeknopp *Adoxa moschatellina*
Löktrav *Alliaria petiolata*
Hassel *Corylus avellana*
Skogstry *Lonicera xylosteum*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Ek *Quercus robur*
Vanlig rödblärä *Silene dioica* v. *dioca*
Stinksyska *Stachys sylvatica*
Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
Olvon *Viburnum opulus*
Kanelskinn *Hymenochaete cinnamomea*

K

Obetad lund av hassel, hägg och björk med inslag av stora, mulmrika skogslindar längs ändmoränen, där man kan se bl. a. sandstensblock. En del av marken i lunden är praktiskt taget utan fältskikt. Förekomsten av klen- och grenlågor av lind och ek är rik. Här finns också mossfäll-lindar och starkt förmultnade lindlågor. Några unga fågelbärsträd är alla döda. I V. brynet har aspen en rik förekomst.

Vårärt och hässelbrodd växer ymnigt under lindarna. Hasseltickan har flera förekomster i de täta snåren. Lavvegetationen är rikare än i det NO-ut belägna, betade, delområde L.

N

Hasselticka *Dichomitus campestris*

S3

Trolldruva *Actaea spicata*
Vårärt *Lathyrus vernus*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Skogslind *Tilia cordata*
Underviol *Viola mirabilis*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*
Ormbär *Paris quadrifolia*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Löktrav *Alliaria petiolata*
Strandgyllen *Barbarea stricta*
Hassel *Corylus avellana*
Ask *Fraxinus excelsior*
Skogstry *Lonicera xylosteum*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Storrams *Polygonatum multiflorum*
Fågelbär *Prunus avium*
Ek *Quercus robur*
Vanlig rödblärä *Silene dioica* v. *dioca*
Stinksyska *Stachys sylvatica*
Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*
Olvon *Viburnum opulus*
Slättnästring *Diatrype stigma* s. lat.
Kuddticka *Phellinus punctatus*
Vinterticka *Polyporus brumalis*

Övriga, anmärkningsvärda arter:

Hassel *Corylus avellana*
Skogstry *Lonicera xylosteum*
Hässelbrodd *Milium effusum*
Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*
Ek *Quercus robur*
Vanlig rödblärä *Silene dioica* v. *dioca*
Al-lav *Lecanora carpineae*
Hagelporlav *Pertusaria coccodes*
Fjällig dagglav *Physconia perisidiosa*
Strävticka *Antrodiella hoehneli*
Stor pipklubba *Clavariadelphus fistulosus*
Fjällmussling *Crepidotus calolepis*
Aldyna *Hypoxylon fuscum*
Svavelticka *Laetiporus sulphureus*
Kuddticka *Phellinus punctatus*
Blek ostronmussling *Pleurotus pulmonarius*
Strumpticka *Polyporus varius*
Grynljeskinn *Sistotrema brinkmannii*
Violskinn *Tulasnella violea*

L

Betad ändmorän, liksom övriga blockkrön genom Sörön ursvallad och delvis försedd med odlingsrösen av bl. a. sandsten och nyare blocktippar. Eken och skogslinden har åtskilliga gamla träd längs moränkrönet. De unga ekarna är starkt kringväxta i en lund av gamla hasselbuskar. Vegetationen är f. ö. delvis tät med unga ekar, björkar och aspar. Häggen förekommer även som stora lågor. Några stora grenlågor av ek finns.

Delar av området upptas av tätvuxna, kvävegynnade arter som hundkex och brännässla. Lavarna är mycket angripna eller döda genom besprutningar på åkern intill.

Husgrunden tillhör en 1967 riven lada (Svensson 1969).

R4

Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*
Brun nållav *C. phaeocephala*

N

Hasselticka *Dichomitus campestris*

S3

Skogslind *Tilia cordata*

S1

Blåsippa *Hepatica nobilis*

Artförteckning

Trivialarter har, fränsett svampfloran, i regel inte antecknats i fält. Bokstav efter artnamn anger inom vilket delområde (karta 3) arten registrerats. Uppgifter avser fynd 1998 när annat ej anges.

[] = ej sökt eller funnen 1998

bho= trädets brösthöjdomskrets i cm. Avser här minsta, mätbara, måttet upp till 1,5 m. över mark

Kärlväxter

En fullständigare kärlväxtförteckning erbjuder Svensson (1969 s. 20-26)

Lönn *Acer platanoides*, I
Trolldruva *Actaea spicata*, D, J, K
Desmeknopp *Adoxa moschatellina*, J (under stor lind, ymn.)
Lökrav *Alliaria petiolata*, H, I, J, K
[Backlök *Allium [oleraceum]* (Svensson 1969)]
[Sötvedel *Astragalus glycyphyllos* (Svensson 1969)]
Strandgyllen *Barbarea stricta*, K (åkerbryn, ymn. ca 20 kvm på intilliggande åker = f. d. sjöbotten)
Vårtbjörk *Betula pendula*, B (rikl. med unga ex. bland hasselsly), J (bho=188)
[Ormrot *Bistorta vivipara* (Svensson 1969 s.s. *Polygonum* v.)]
Stor blåklöcka *Campanula persicifolia*, L
[Tandrot *Cardamine bulbifera* (Hartman 1866 s. s. *Dentaria b.*)]
[Strandbräsa *C. parviflora* (Hartman 1866)]
Krustistel *Carduus crispus*, K (åkerbryn), L (betade ekområden, enst.)
[Bunkestarr *Carex elata* (Svensson 1969)]
[Rankstarr *C. elongata* (Svensson 1969)]
[Jättestarr *C. riparia* (Svensson 1969)]
Piggstarr *C. spicata*, I
Skelört *Chelidonium majus*, K (3 m. upp i lindgrenklyka)
[Smånunneört *Corydalis intermedia* (Svensson 1969 ss *C. fabacea*)]
Hassel *Corylus avellana*, A (hasselsnår på blockrevel), B (hasselsnår), E (delv. snårbildande), F-G (gles hassellund), H (hassellund i V. kanten), I (buskar och telningar), J (hasselsnår), K (hassellund, rikt.), L (hassellund med gamla ex. kring stor ek)
Crataegus sp., A
[Klasefibbla *Crepis praemorsa* (Svensson 1969)]
[Kamäxing *Cynosurus cristatus* (Svensson 1969)]
Hundäxing *Dactylis glomerata*, L

[Tretalig slamkrypa *Elatine triandra* (Hartman 1866)]
Lundelm *Elymus caninus* v. *caninus*, J
Ask *Fraxinus excelsior*, K
[Vårlök *Gagea lutea* (Svensson 1969)]
[Dvärgvårlök *G. minima* (Svensson 1969)]
Snärjmåra *Galium aparine* coll., K (ymnig)
Nejlikrot *Geum urbanum*, I, K, L
Jordreva *Glechoma hederacea*, L
Blåsippa *Hepatica nobilis*, A, B, D, E, F-G, I, J, K (delv. ymn., även starkt fläckbladiga typer), L
[Hästsvans *Hippuris vulgaris* (Svensson 1969)]
[Vattenblink *Hottonia palustris* (Svensson 1969)]
Svärdslilja *Iris pseud-acorus*, I (i aspgrupp på frisk mark bland *Milium*)
En *Juniperus communis*, B (avverkad, nu låga bland kvarstående häggar), F-G (enst. stor, hårt trängd), H (stora ex. flerst., även krypande buske), L (ekhagen)
[Vätteros *Lathraea squamaria* (Svensson 1969)]
[Vitplister *Lamium album* (Svensson 1969)]
Vårärt *Lathyrus vernus*, C, I, J, K (flerst. rikt., ymn. under skogslind)
Skogstry *Lonicera xylosteum*, B, C, D, I, J, K, L
[Knippfryle *Luzula campestris* (Svensson 1969)]
Hässelbrodd *Milium effusum*, A, B, C, D (flerst. ymn.), E, F-G, I (delv. ymn.), J, K (ymn.), L (enst.)
[Stagg *Nardus stricta* (Svensson 1969)]
Ornbär *Paris quadrifolia*, D, I, J, K
[Rödkämpar *Plantago media* (Svensson 1969)]
Grönvit nattviol *Platanthera chlorantha*, J, L
Getrams *Polygonatum odoratum*, I
Storrams *P. multiflorum*, C, D, I (delvis rikt.), J, K
Asp *Populus tremula*, I (täml. stor grupp), K (ymn. i V. brynet, bho=143 etc.)
[Gropnate *Potamogeton berchtoldii* (Svensson 1969)]
Fågelbär *Prunus avium*, K (unga, döda träd)
Hägg *P. padus*, L (stora, även lågor)
Ek *Quercus robur*, (enskilda träd har förtecknats, se s. 12-17, karta 4), A, B, D, E, F-G, H, I, J, K, L
Vanlig svalört *Ranunculus ficaria* ssp. *ficaria*, K
[Tiggarranunkel *R. sceleratus* (Svensson 1969)]
[Getapel *Rhamnus catharticus* (Svensson 1969)]
[Höskallra *Rhinanthus serotinus* coll. (Svensson 1969)]
Måbär *Ribes alpinum*, L
Krusbär *Ribes uva-crispa*, I
Stenbär *Rubus saxatilis*, K
Sälg *Salix caprea*, F-G (bho=200), H (bho=338, flerstammig)

Harmynta *Satureja acinos*, I
 Bergmynta *S. vulgaris*, I
 Svinrot *Scorzonera humilis*
 Flenört *Scrophularia nodosa*, L
 Vanlig rödblåra *Silene dioica* v. *dioca*, I, J, K, L
 Stinksyska *Stachys sylvatica*, J, K
 [Kärstjärnblomma *Stellaria palustris* (Svensson 1969)]

[Ängsruta *Thalictrum flavum* (Svensson 1969)]
 Skogslind *Tilia cordata*,
 F-G (bho=260, 226),
 H (snår i odlingsrösena, bho=426),
 I (på det ursvallade krönet, bho=195, 205, 209, 217, 218, 222, 225, 230, 230, 234, 236, 244, 250, 255, 256, 258, 265, 266, 273, 281, 289, 325, 333, 335, 345, 394, 415),
 J (uppe i odlingsrösen och strandvallar, även unga träd och telningar, bho=162, 173, 184, 192, 210, 213, 222, 225, 234, 234, 235, 236, 244, 249, 252, 253, 254, 257, 266, 268, 269, 283, 291, 292, 309, 314, 341, 341, 390)
 K (bho=181, 197, 207, 210, 220, 222, 224, 232, 252, 253, 265, 269, 270, 271, 275, 278, 302, 306, 326, 333, 333, 342, 473)
 L (bho=223, 248, 259, 273, 306, 310, 310, 314, 349, 357, 358, 369, 372, 386)
 [Kärrsälting *Triglochin palustre* (Svensson 1969)]
 Skogsalm *Ulmus glabra* ssp. *glabra*, J, K
 Flädervänderot *Valeriana sambucifolia*, I
 Olvon *Viburnum opulus*, D, J, K
 Häckvicker *Vicia sepium* coll., I, K
 Underviol *Viola mirabilis*, I, J, K

Mossor

Piskbaronmossa *Anomodon attenuatus*, L
 Liten baronmossa *A. longifolius*, L
 Grov baronmossa *A. viticulosus*, L
 Trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*, L
 Guldlockmossa *Homalothecium sericeum*, F-G, J
 Platt fjädermossa *Neckera complanata*, L
 Trädporrella *Porella platyphylla*, L
 Rävsvansmossa *Thamnobryum alopecurum*, L

Lavar

Område A-L = fynd i opreciserat delområdena:
 Grå vårtlav *Acrocordia gemmata*, A-L
 Anisomeridium *biforme*, H
 Vinfläck *Arthonia vinosa*, G
 Kornig nållav *Chaenotheca chlorella*, L
 Rostfläckig nållav *C. ferruginea*, A-L
 Brun nållav *C. phaeocephala*, A, B, G, I, L
Chaenothecopsis sp., G
 Gul droplav *Cliostomum corrugatum*, A-L
 Droplav *Cliostomum griffithii*, H
 Al-lav *Lecanora carpinea*, H, L
 Ljuskantad sköldlav *Melanelia subargentifera*, A-L
 Klotterlav *Opegrapha varia*, A-L
 Sköldfältlav *Peltigera horizontalis*, A-L

Hagelporlav *Pertusaria coccodes*, L
 Gul porlav *P. flavida*, A-L
 Fjällig dagglav *Physconia perisidiosa*, L
 Kyrkogårdslav *Pleurosticta acetabulum*, B, H
Rinodina exigua, A-L
 Skärelav *Schismatomma pericleum*, A-L

Svampar

Fynd 1994 - 1998, ej delområdesindelade, har förtecknats i *bilaga I*.

Några tillägg 1998 samt kommentarer angående delområden m. m.:

Stråvticka *Antrodiella hoehnelii*, L
 Piggplätt *Basidioradulum radula*, G
 Svedticka *Bjerkandera adusta*, G, L
 Sammetsmögel *Cladosporium cladosporioides*, L
 Stor pipklubba *Clavariadelphus fistulosus*, L
 Rosenskin *Corticium roseum*, G
 Fjällmussling *Crepidotus calolepis*, L
 Slättnästring *Diatrype stigma* s. lat., K
 Hasselticka *Dichomitus campestris*, K, L
 Vårtrös *Exidia glandulosa*, G
 Ekkrös *E. truncata*, G
 Vinterskivling *Flammulina velutipes*, G
 Klibbticka *Fomitopsis pinicola*, G, K
 Platticka *Ganoderma applanatum*, G
 Lysticka *Hapalopilus rutilans*, G
 Kanelskin *Hymenochaete cinnamomea*, J
 Röstöra *H. rubiginosa*, G
 Kantöra *H. tabacina*, G
 Aldyna *Hypoxyton fuscum*, G, L
 Svavelticka *Laetiporus sulphureus*, I, L
 Lökbroskskivling *Marasmius scorodoni*, F-G
 Dallergröppa *Merulius tremellosus*, H
 Grönmustring *Panellus serotinus*, G, H
 Stinksvamp *Phallus impudicus*, B
 Sälgticka *Phellinus conchatus*, H
 Kuddticka *P. punctatus*, A, K, L
 Ekticka *P. robustus*, B
 Ribbgrynna *Phlebia radiata*, H
 Blek ostronmustring *Pleurotus pulmonarius*, L
 Vinterticka *Polyporus brumalis*, B, H, K
 Sommarticka *P. ciliatus*, H
 Strumpticka *P. varius*, L
 Klyvporing *Schizopora paradoxa*, G, K
 Grynoljeskin *Sistotrema brinkmannii*, G, L
 Raggskin *Stereum hirsutum*, G
 Styvskinn *S. rugosum*, K, L
 Borstticka *Trametes hirsuta*, H, K, L
 Violskin *Tulasnella violacea*, G, L
 Stubbdyna *Ustilina deusta*, H

Djur

(ej inventerat)
 Bin, I (i gammal skogslind, 1998, K. G. Nilsson)
 [Gråskimlig fladdermus, 1995: Söröns reservat (Holmberg 1996)]
 [Mindre hackspett, (1994, K. G. Nilsson)]

Ekträdförteckning

(Karta 4)

Undersökningen och presentationen av ekarna har skett enligt rubrikerna i efterföljande trädförteckning, här kursiverade:

*Presentationen av varje ekträd (= varje rad i förteckningen) inleds med en sammanfattande bedömning genom ett tecken, som är en kombination av trädets och ståndortens viktigaste egenskaper, brösthöjdomkretsen (*bho* = ålder) och ev. igenväxning (*läge/exponering*). Syftet med denna grafiska sammanfattning är, att, utan djupdykning i detaljer, ge en snabb överblick över trädens och beståndens status.

Trädens brösthöjdomkrets (*bho*) är en funktion av åldern och kan i många fall i kombination med trädets *exponering* (*läge/exp*), vilken beror på vården eller bristen på vård, vara nog för en översiktlig naturvårdsbedömning. Ekbeståndens utveckling måste planeras på århundradens sikt och innehålla träd i olika åldrar och vårdas i någon form. Många rödlistade insekters viktigaste förutsättning, gamla träd med mulm, exponerade för solen är en bristvara i dagens landskap (Jansson 1997). Ju äldre och mer exponerade ekar - desto värdefullare bestånd! Förkortningar mm förklaras nedan:

**Bho / Läge/exp*

		Bho	
		- 399 cm	400 - cm
Ring = exponerat - skuggat			
Fylld cirkel = igenväxt- slutet			

**Nr* = Enskilt trädets nr enligt förteckning nedan (karta 4)

* *Bho* = minsta omkrets upp till 1,5 m över mark.

För citerade, äldre uppgifter, vanligen tagna 1,3 och/eller 1,5 m över mark, väljs i förekommande fall det minsta av flera angivna mått

**Träd*

levande = stående, levande träd

död = stående, dött träd (torraka)

**Låga*

0-5 år = liggande, dött träd, uppskattad lågaålder mindre än ca 5 år

6-år = d:o, mer än ca 5 år

**Mulmstadium* har angetts efter principerna hos Jansson (1997, dess bilaga 1) men har under fältarbetet endast ofullständigt kunnat registreras.

5 cm = ekstammens mulmhål ca 5 cm stora

15 cm = d:o ca 15 cm

30 cm = d:o ca 30 cm

mark = mulmhål stort, når mark

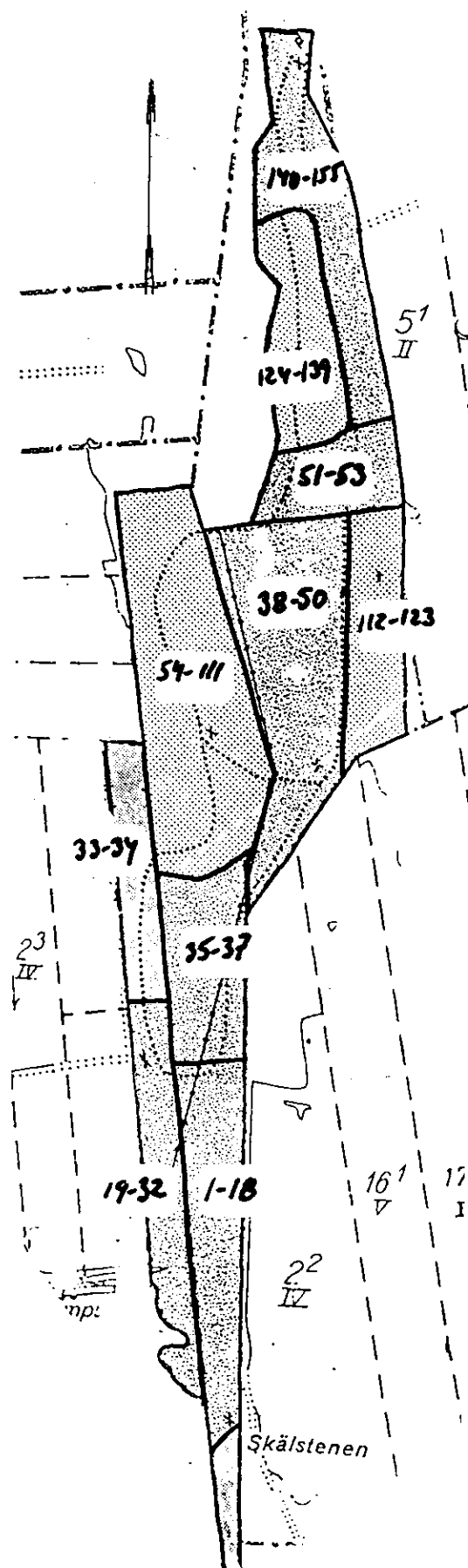
**Läge/exponering*

Exp[onerat] = inga eller få buskar och träd finns inom dubbla krondiametern, ekstammen skuggas inte

Skugg[at] = buskar och träd finns sparsamt, ekstammen skuggas något

I[gen]v[äx]ning = buskar och träd finns tämligen rikligt, ekstammen skuggas mycket

Slut[et] = kringstående buskar och träd skuggar ekstammen helt

Karta 4. Förekomst 1998 av enskilda, större ekar *Quercus* enligt förteckning

Norrbyås: Sörön *Quercus* 1998 / L Löfgren

	Nr	Bho	Trad lev	död	Låga 0-5 år	6-år	Mulmstadium 5 cm	15 cm	30 cm mark	Läge / exponering exp skugg i-väx slut
○	1	289	*							*
●	2	261	*							*
○	3	288	*							*
●	4	180	*							*
○	5	191	*							*
○	6	156	*							*
●	7	199	*							*
●	8	233	*							*
○	9	221	*					*		*
○	10	213	*					*		*
●	11	235	*							*
○	12	190	*					*		*
○	13	253	*					*		*
●	14	376	*					*		*
●	15	189	*					*		*
●	16	254	*					*		*
●	17	262	*					*		*
●	18	219	*					*		*
●	19	452	*					*		*
○	20	195	*					*		*
○	21	225	*					*		*
○	22	214	*					*		*
○	23	248	*					*		*
○	24	198	*					*		*
●	25	246	*					*		*
●	26	232	*					*		*
●	27	191	*					*		*
○	28	262	*					*		*
○	29	218	*					*		*
●	30	253	*					*		*
○	31	257	*					*		*
○	32	193	*					*		*
●	33	254	*					*		*
●	34	253	*					*		*
●	35	309	*					*		*
○	36	291	*					*		*
○	37	191	*					*		*
○	38	294	*					*		*
○	39	323	*					*		*
●	40	330	*					*		*
●	41	317	*					*		*
○	42	310	*					*		*
○	43	153	*					*		*
●	44	403	*					*		*
○	45	422	*					*		*

	Nr	Bho	Träd lev	död	Låga 0-5 år 6- år	Mulmstadium 5 cm 15 cm 30 cm mark	Läge / exponering			
							exp	skugg	i-väx	slut
○	46	520	*			*	*			
○	47	297	*				*			
○	48	388	*				*			
○	49	292	*				*			
○	50	426	*			*	*			
○	51	273	*				*			
●	52	200	*						*	
○	53	166	*				*			
●	54	217	*						*	
●	55	277	*							*
●	56	301	*			*				*
●	57	194	*						*	
●	58	186	*						*	
●	59	272	*						*	
●	60	233		*					*	
●	61	231	*							*
●	62a	330	*			*			*	
	62b	—			*				*	
●	63	314	*							*
●	64	300	*						*	
●	65	315	*						*	
●	66	271	*						*	
●	67	246	*							*
●	68	331	*							*
●	69	192	*						*	
●	70	236	*						*	
●	71	263	*						*	
●	72	209	*							*
●	73	255	*						*	
●	74	458	*							*
●	75	295	*			*				*
●	76	341	*						*	
●	77	328	*						*	
●	78	299	*						*	
●	79	376	*						*	
●	80	360	*						*	
●	81	397	*						*	
●	82	234	*						*	
●	83	229	*						*	
●	84	334	*			*			*	
●	85	274	*						*	
●	86	290	*						*	
●	87	318	*						*	
●	88	270	*						*	
●	89	181	*						*	
●	90	365	*			*			*	

	Nr	Bho	Träd lev	död	Låga 0-5 år 6-år	Mulmstadium 5 cm 15 cm 30 cm mark	Läge / exponering exp skugg i-väx slut
●	136	201	*				
●	137	222	*				*
○	138	412	*				*
○	139	188	*			*	*
●	140	217	*				*
●	141	218	*				*
●	142	240	*				*
○	143	245	*				*
○	144	390	*				*
○	145	295	*			*	*
○	146	273	*				*
○	147	237	*				*
○	148	347	*				*
○	149	301	*				*
●	150	389	*				*
○	151	305	*				*
●	152	209	*				*
●	153	248	*				*
●	154	391	*				*
●	155	196	*				*

Källor och litteratur

- Aronsson, M. m. fl. 1995: *Rödlistade växter i Sverige 1995*. Uppsala
- Ekholm-Pehrsson, E. m. fl. 1984: Naturvårdsöversikt. Örebro län. *Länsstyrelsen i Örebro län*. Örebro.
- Furuholm, L. m. fl. 1973: Översiktlig naturinventering av Örebro kommun. *Länsstyrelsen i Örebro län, naturvårdsenheten & Örebro kommun, planeringskontoret*. Örebro.
- Gezelius, G. [1783]: Beskrifning öfver Ekebergs gård i Nerike. *HushållningsJournal*, okt. 1783.
- [Gumaelius, G. W.] 1846: *Berättelse om landthushållningens närvarande tillstånd i Örebro län samt de förbättringar, som i alla delar deraf blifvit gjorda under de sist förflutna tio åren*. Örebro.
- Hallin, G. m. fl. 1995: Inventering av Ängs- och hagmarker i Örebro län. Norra delen. *Länsstyrelsen i Örebro län, Miljöenheten. Publikation 1995:15*. Örebro.
- Hallingbäck, T. 1995: Ekologisk katalog över lavar. *SNV Rapport 4411*. Uppsala.
- Hallingbäck, T. 1996: Ekologisk katalog över mossor. *SNV Rapport 4558*. Uppsala.
- Hallingbäck, T. & Aronsson, G. (red.) 1998: *Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter. Andra, reviderade och utökade upplagan*. Uppsala.
- Hannerberg, D. 1941: Närkes landsbygd 1600-1820. Folkmängd och befolkningsrörelse, åkerbruk och spannmålsproduktion. *Närke. Studier över landskapets natur och odling. III*. Örebro.
- Hannerberg, D. 1948: Närkes boskapsbestånd på 1620- och 1630-talen med en undersökning av källvärdet hos landskapets boskapslängder. *Göteborgs högskolas årsskrift LIV*. 1948:1. Göteborg.
- Hannerberg, D. 1971: *Svenskt agrarsamhälle under 1200 år. Gård och åker. Skörd och boskap*. Stockholm.
- Hartman, C. 1866: *Landskapet Nerikes flora. För nybörjare utgifven*. Örebro.
- Hellgren, M. 1985: Arbetsstyrkan vid Segersjö gård 1581-1601. *Uppsats i historia VT 1985. Högskolan i Örebro*. Stencil. Örebro.
- Holmberg, M. 1996: Inventering av fladdersöss i Örebro län. *Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård. Rapport 1996:2*. Örebro.
- Holmbäck, Å. & Wessén, E. 1962: Magnus Erikssons Landslag i nusvensk tolkning...*Skrifter utgivna av Institutet för rättshistorisk forskning...Serien 1. Rättshistoriskt bibliotek. Sjätte bandet*. Stockholm
- Jansson, A. 1947: Stränder och holmar i Hjälmaren 60 år efter den stora sänkningen. I: Rosenberg, E. & Curry-Lindahl, K. (Red.) *Natur i Närke*: 91-105. Stockholm.
- Jansson, A. & Larsson, L. 1955: Holmar i den forna Kvismaren. *Örebro läns Naturskyddsförening Årsbok 1955*: 139-147. Örebro.
- Jansson, N. 1997: Vedskalbaggsfaunan i två ekområden i Örebro län. Hackvad och Nalaviberg. En inventering utförd 1996 av ... *Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård. Publikation 1997: 22*. Örebro.
- Jansson, N. 1998: Vedskalbaggsfaunan i sex områden med gamla ädellövträd i Örebro län. En inventering utförd 1977 av ... *Länsstyrelsen i Örebro län. Publikation 1998:20*. Örebro.
- Jonsson, J. V. 1902: *Örebro läns Kongl. Hushållnings-Sällskaps historia 1803-1902. Jämte en öfversikt öfver landthushållningens utveckling inom länet under samma tid. Första delen*. Örebro.
- Karlsson, T. 1998: Förteckning över svenska kärlväxter. *Svensk Botanisk Tidskrift 91*: 241 - 560. Lund.
- Lundegårdh, P. H. m. fl. 1972-1973: Beskrivning till berggrundskartan Örebro SO. *Sveriges Geologiska Undersökning Af 104*. Stockholm.
- Lundgren, L. 1985: Bebyggelse och befolkning i Askers socken i Närke ca 1300 - 1600. *Historiska Institutionen, Uppsala universitet*. Stencil. Uppsala.
- Löw, G. 1913: *Handlingar rörande Stora Mellösa i äldre tider. Andra samlingen*. Uppsala.
- Löw, G. 1922: *Stora Mellösa i äldre tider. En bygdeskildring. I: 1-3*. Stockholm.
- Magnusson, E. & Lundegårdh, P. H. 1972: Beskrivning till geologiska kartbladet Örebro SO. *Sveriges Geologiska Undersökning Ae 8*. Stockholm.
- Möller, Å. m. fl. 1974a: Beskrivning till hydrogeologiska kartbladet Örebro SO. *Sveriges Geologiska Undersökning Ag 5*. Stockholm.

- Mörner, A. (1762): "Mellösa Sockn" 1762. I: *Tidskrift utgiven av St. Mellösa Hembygds- och fornminnesförening 1926*: 4-5. Örebro.
- Nerén, J. 1944: *Boka um Mälsa. Boken om Stora Mellösa [1]*. Stockholm.
- Nilsson, N. E. 1902: Beskrifning öfver Stora Mellösa socken... 1900. *Örebro läns Hushållningssällskap Kvartalsskrift 1902. Andra häftet*: 29-35. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1904: Beskrifning öfver Askers socken... 1903. *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskap Kvartalsskrift 1904. Fjärde häftet*: 6-8. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1905: Till Örebro läns Kungl. Hushållningssällskaps Förvaltningsutskott. (Beskrivning över Ekeby, Gällersta och Sköllersta socknar) *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1905. Fjärde häftet*: 3-5. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1906a: Upplysninger till beskrifning öfver Hallsbergs socken... 1905. *Örebro läns Kungliga Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1906. Tredje häftet*: 19-24. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1907a: Beskrifning öfver Almby socken ... 1906. *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1907. Tredje häftet*: 21-22. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1907b: Beskrifning öfver Glanshammars och Ringkarleby socknar ... 1906. *Örebro läns Kungl. Hushållningssällskap Kvartalsskrift 1907. Tredje häftet*: 23-25. Örebro.
- Nilsson, N. E. 1908: Ägobeskrifning öfver Lillkyrka och Götlunda socknar... 1907. *Örebro läns Hushållningssällskaps Kvartalsskrift 1908. Fjärde häftet*: 17-23. Örebro.
- Norén, M. m. fl. 1995: *Instruktion för datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping
- Romell, L.-G. 1966a: "Löväng" och änge i lära och liv. *Bygd och Natur* 47: 165-177. Stockholm.
- Romell, L.-G. 1966b: Röjningsbruket och dess hemlighet. *Ymer* XXX. Stockholm.
- Sandahl, J. G. 1782: Oeconomisk berättelse om Askers socken i Närke. *HushållningsJournal Augustus 1782*. Stockholm.
- Sernander, R. 1933: Parker och trädgårdar i det gamla Närke. *Närke. Studier över landskapets natur och odling. I*. Stockholm.
- Sernander, R. 1938: Naturskyddets ställning till frågan om hagmarkernas och lövängarnas exploatering. *Svenska Betes- och vallf. årsskrift* 20: 151-170. Stockholm.
- Sjöbeck, M. 1935: *Närke. Färdvägar och vandringsstigar utgående från statsbanorna*. Stockholm.
- Svensson, B. 1969: En inventering av Söröns kärlväxter. [*Länsstyrelsen i Örebro län, naturvårdsenheten*]. Örebro.
- Waldén, B. 1952: *Stora Mellösa. En sockenbeskrivning. Utarbetad på uppdrag av kommunalfullmäktige i Stora Mellösa socken*. Örebro.

Förteckning över svampar påträffade vid inventering av Söröns natur-
reservat i Norrbyås socken, Örebro kommun, Örebro län, den 27 juli 1998.

Inventeringen har utförts av Lars Löfgren, Arboga och Karl Gustaf Nilsson, Åsbro.

I förteckningen har medtagits svampar, som har påträffats av Karl Gustaf Nilsson, vid besök på Sörön, den 20 april och 26 oktober 1994. Om inte annat anges i anmärkningskolumnen, så har svamparten observerats under 1998.

Nomenklaturen i förteckningen följer: Hallingbäck, T. m.fl. 1998: Ekologisk katalog över storsvampar och myxomyceter. Artdatabanken, SLU, Uppsala. De arter som ej finns med i den Ekologiska katalogen har kompletterats med auktorsnamn.

<u>Tickor:</u>	<u>Växande på:</u>	Anm.
Antrodiella hoehnelii, strävticka	hassel	
Bjerkandera adusta, svedticka	asp, lind	
Ceriporiopsis resinascens, hartsporing	hagg, sälg	1994
Daedalea quercina, korkmussling	ek	
Datronia mollis, stor hjortticka	asp, hagg, sälg	1994
Dichomitus campestris, hasselticka	hassel	
Fistulina hepatica, oxtungssvamp	ek	1994
Fomes fomentarius, fnöskticka	björk, lind, rönn och hassel	
Fomitopsis pinicola, klibbticka	ek, hassel, lind	
Ganoderma applanatum, platticka	ek, jolster, lind	
Grifola frondosa, korallticka	basen av 1 ek	1994
Hapalopilus rutilans, lysticka	björk, ek, lind och hassel	
Inonotus radiatus, alticka	hassel	1994
Junghuhnia nitida, ockraporing	hassel, sälg	
Laetiporus sulphureus, svavelticka	på 2 ekar	
Oligoporus stipticus, bitterticka	hagg, det. Leif Ryvarden (0)	
O. subcaesius, blek blåticka	asp	
O. tephroleucus, mjölkticka	hassel	
Perenniporia medulla-panis, brödmärgsticka	ek, Michael Andersson, det. K G Nilsson	1997

Tickor: forts!

	Växande på:	Anm.
Phellinus conchatus, sälgticka	sälg	
P. igniarius s. lat., eldticka	sälg	
P. laevigatus, valkticka	björk	
P. punctatus, kuddticka	hassel, hägg	
P. robustus, ekticka	på minst 4 ekar	
P. tremulae, aspticka	asp	1994
Piptoporus betulinus, björkticka	björk	
Polyporus brumalis, vinterticka	lind	1994
P. varius, strumpticka	ek, lind, sälg	
Schizopora paradoxa, klyvporing	ek, hassel, sälg	
Trametes hirsuta, borstticka	ek, hägg, jolster	
T. ochracea, zonticka	asp, hägg	1994
Tyromyces chioneus, snövit ticka	lind	1994

Skinnsvampar:

Byssomerulius corium, pappersgröppa	asp, sälg	1994
Cylindrobasidium laeve, mjukskinn	asp	
Hymenochaete cinnamomea, kanelskinn	lind	
H. tabacina, kantöra	hassel, hägg, sälg	1994
Hyphodontia quercina, ekknotterskinn	ek	
Irpex lacteus, vittagging	ek	1994
Peniophora incarnata, tätskinn	hassel	1994
P. quercina, gråskinn	ek, lind	
P. rufomarginata, lindskinn	lind	
Phlebia radiata, ribbgrynna	ek	
Sistotrema brinkmannii, grynoljeskinn	lind	
Steccherinum fimbriatum, franstagging	lind, sälg	1994
S. ochraceum, ockratagging	hassel, sälg	1994
Stereum gausapatum, brunskinn	ek	
S. hirsutum, raggskinn	ek, rönn	
S. rugosum, styvskinn	hassel	
Vuilleminia comedens, frätskinn	ek	
Xylobolus frustulatus, rutskinn	ek	

Kantareller, finger- och taggsvampar:

Växande på:

Anm.

Clavulina cristata, kamfingersvamp

Craterellus cornucopioides, svart trumpetsvamp

1994

Hydnum rufescens, rödgul taggsvamp

Hattsvampar:

Agaricus arvensis, snöbollschampinjon

A. campestris, ängschampinjon

A. sylvicola, knölchampinjon

Amanita pantherina, panterflugsvamp

A. rubescens, rodnande flugsvamp

A. vaginata, grå kamskivling

Armillaria mellea s. str., honungsskivling lind

Boletus chrysenteron, rutsopp

B. porosporus, falsk rutsopp

B. reticulatus, finluden stensopp

B. subtomentosus, sammetssopp

Clitocybe gibba, sommartrattskeivling

C. nebularis, pudrad trattskeivling

1994

C. odora, grön trattskeivling

Collybia confluens, brosknagelskeivling

C. dryophila, blek nagelskeivling

C. peronata, brännagelskeivling

Coprinus atramentarius, grå bläcksvamp

C. micaceus, glitterbläcksvamp

lind

C. radiatus, dvärgbläcksvamp

spillning

Cortinarius anomalus, björkspindling

C. lucorum, aspspindling

Crepidotus variabilis, sidenmussling

lind

1994

Entoloma clypeatum, mörkrödling

E. pleopodium, gul rödhätting

E. undatum, bandad navelrödling

Flammulaster limulatoides, vårtskräling

ek, lind

Inocybe geophylla var *lilacina*,

violett sidentråding

I. rimosa, topptråding

<u>Hattsvampar:</u>	forts!	<u>Växande på:</u>	<u>Anm.</u>
Laccaria amethystina,	ametistskivling		
L. laccata,	laxskivling		
Lactarius necator,	svartriska		
L. pyrogalus,	hasselriska		
L. quietus,	ekriska		
L. serifluus,	stinkriska		
L. thejogalus,	småriska		
Lentinus conchatus,	broskmussling	lind	1994
Lepiota cristata,	syrlig fjällskivling		
Lepista flaccida s. lat.,	rödbrun trattskivling		1994
Macrolepiota rhacodes,	rodnande fjällskivling		
Marasmiellus ramealis,	grenbrosking	en, hassel	
Marasmius choaerens,	glansbrosking		
M. rotula,	hjulbrosking	lind	
Megacollybia platyphylla,	strecknagelskivling,	asp	
Mycena galericulata,	rynkhätta	ek, hassel	
M. haematopus,	blodhätta	lind	
M. inclinata,	tuvhätta	ek	
M. polygramma,	silverhätta	ek	1994
M. pseudocorticola,	dagghätta	lind	1994
M. pura,	rättikhätta	u. lind	
M. speirea,	kvisthätta		
Panaeolus sphinctrinus,	gråbroking	spillning	
Panellus serotinus,	grönmussling	ek	1994
Paxillus involutus,	pluggskivling		
Phaeomarasmius erinaceus,	tofsskräling	lind	
Pholiota mutabilis,	föränderlig tofsskivling	hagg, lind	
P. tuberculosa,	finflockig tofsskivling	björk, lind	
Pleurotus pulmonarius,	blek ostronmussling	rönn	1994
Pluteus atricapillus,	hjortskölding	ek	
P. salicinus,	blågrå skölding	ek, lind	
Pseudoclitocybe cyathiformis,	trattnavling	på ekved	1994
Psilocybe merdaria,	rotslätskivling	spillning	
Russula claroflava,	gulkremla		
R. cyanoxantha,	brokkremla		
R. graveolens,	eksillkremla	u. ek	

<u>Hattsvampar:</u>	forts!	<u>Växande på:</u>	<u>Anm.</u>
Russula heterophylla, gaffelkremla		u. ek	
R. lutea, äggkremla			
<u>Gelesvampar:</u>			
Calocera cornea, gullpigg		hassel	1994
Exidia cartilaginea, broskkrös		lind	
E. glandulosa, vårtkrös		asp, hassel	
E. truncata, ekrös		ek, lind	
Tremella mesenterica, gullkrös		lind	1994
<u>Buksvampar:</u>			
Calvatia excipuliformis, långfotad röksvamp			
Crucibulum laeve, gul brödkorgssvamp		björk	1994
Lycoperdon pyriforme, gyttrad röksvamp		ek	
Phallus impudicus, stinksvamp			
<u>Skålsvampar:</u>			
Ascocoryne sarcoides, violett geleskål		ek, lind	1994
Bisporella citrina, citronskål		ek	
Chlorociboria aeruginascens, grönskål		lind	
Ciboria batschiana, ollonskål		ekollon vid 2 ekar	1994
Colpoma quercinum, esprickling		ek	1994
Encoelia fascicularis, aspskål		asp	1994
E. furfuracea, läderskål		hassel	1994
Holwaya mucida, lindska		lind	1994
Humaria hemisphaerica, luddskål			
Otidea bufonia, mörkbrunt haröra			
Peziza repanda, flatskål		lind	
<u>Kärnsvampar:</u>			
Albertiniella polyporicola		på platticka, ek och lind	
Biscogniauxia repanda, rönndyna		rönn	1994
Blumeria graminis (DC.) Speer, gräsmjöldagg		hässlebrodd	

<u>Kärnsvampar:</u>	forts!	<u>Växande på:</u>	<u>Anm.</u>
<i>Diatrype bullata</i> , sälgnästring		sälg	1994
<i>Erysiphe galeopsidis</i> DC., mjöldagg		hampdån	
<i>Eutypa sparsa</i> , aspnästring		asp	
<i>Hypoxylon multifforme</i> , björkdyna		hägg	
<i>H. rubiginosum</i> , koppardyna		sälg	1994
<i>Nectria cinnabarina</i> , cinnobergömming		asp, hassel	1994
<i>Taphrina padi</i> , häggpung		hägg	

Rost- och sotsvampar:

<i>Gymnosporangium cornutum</i> Arth., hornrost	rönn	
<i>Puccinia digraphidis</i> Soppitt, rost	konvalje, storrams	
<i>P. glechomatis</i> DC., rost	jordreva	
<i>P. graminis</i> Pers., svartrost	hässlebrodd	
<i>Pucciniastrum areolatum</i> (Fr.) Otth, häggrost	häggblad	
<i>Ustilago violacea</i> var. <i>stellariae</i> (Sow.) Savile, grässtjärnblomma		
<i>Uromyces viceae-fabae</i> (Pers.) Schroet.		
var. <i>viceae-fabae</i> , rost	vårärt	

Imperfekta svampar:

<i>Septoria hepatica</i> Desm.	blåsippa	
<i>Trichoderma viride</i> , ärgmögel	sälg, på kantöra	

Slemsvampar:

<i>Arcyria nutans</i>	ek	
<i>Ceratiomyxa fruticulosa</i> , slemhorn	ek	
<i>Fuligo septica</i> , trollsmör	rönn	
<i>Metatrichia vesparium</i> , bukettullklubba	ek	
<i>Physarum nutans</i>	lind	
<i>Stemonites axifera</i>	lind	
<i>S. fusca</i>	lind	
<i>Trichia favoginea</i> , mångformigt ullklot	lind	1994
<i>T. varia</i> , ullklot	lind	
<i>Tubifera ferruginosa</i> , bikakssvamp	ek	

Åsbro den 3 december 1998

Karl Gustaf Nilsson
Karl Gustaf Nilsson